

Updating Venuskunst. De oeroude Tan-Tan Venus en de Venus van Birket Ram

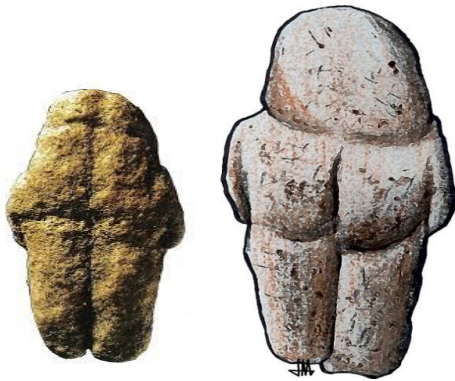
Twee typen Venuskunst. Er zijn twee typen of soorten Venuskunst¹:

1. **De rotskunst**, of grotkunst, rock art, cave art.
2. **De kleinkunst**; de kleine draagbare figurines die tijdens het rondzwerven van de jagers-voedselverzamelaars als hanger gedragen worden of in de luttele handbagage zitten.

Binnen **de kleinkunst** zijn er twee **groepen**:

1. **De semi-abstracte** groep als de oudste groep (Tan-Tan Venus 5000-300.00 BC uit Marokko; Venus van Berekhat Ram 230.000 BC uit Israël).²
2. **De semi-naturalistische** groep.

De oudste Venussen zijn abstract. Ze kwamen aan de orde in *The Language of MA the primal mother*.³ De alleroudste is de Tan-Tan Venus uit Marokko (500.000-300.000 BC). Daarna volgt als tweede oudste de Venus van Birket Ram uit Israël (230.000 v. Chr.)

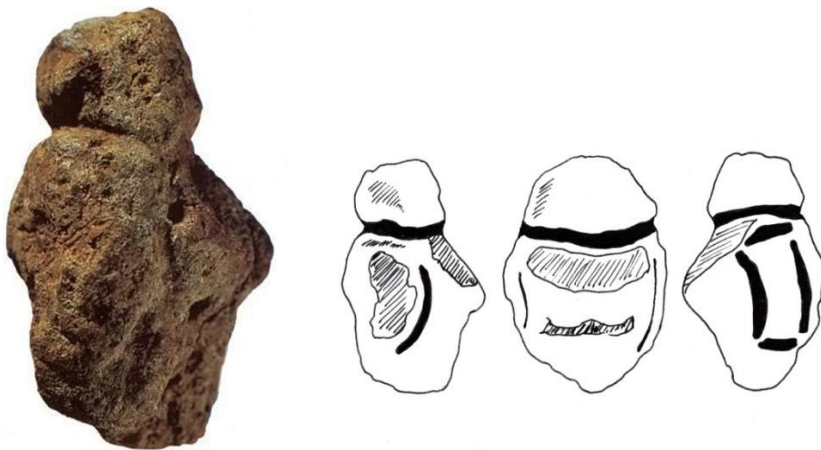
De Tan-Tan-Venus, Marokko waarvan hierboven een foto en een schets. Zij is 6 cm lang (2.4 inch). Zij is gevormd uit een stuk kwartsiet. Zij wordt in 1999 gevonden door de Duitse archeoloog Lutz Fiedler. Zij komt van een diepte van 15 m (50 voet) en wordt opgedolven uit de noordoever van de Draa-rivier in Marokko. In haar buurt liggen handbijlen uit het Acheuleaan (1.500.000-150.000 BC). Vandaar dat men haar dateert in deze periode, met als meest waarschijnlijke periode de tijd tussen 500.000 en 300.000 BC. Men verschilt van mening over de ingekerfde lijnen. Zijn ze natuurlijk of door mensenhanden gemaakt?

De bekende archeoloog Robert Bednarik - geboren in Wenen in 1944 en in Australië gespecialiseerd in de prehistorie en de 'cognitieve archeologie' (een combi van archeologie en antropologie) - is ervan overtuigd dat de vijf groeven en markeringen door **mensen** zijn gemaakt.⁴ Stanley Ambrose

daarentegen - archeoloog van de universiteit van Illinois - is echter overtuigd van het feit dat de 'steen' verweerd is door *toevallige natuurlijke omstandigheden* of 'fortuitous natural weathering'.⁵ Dat betekent dat de groeven door de *natuur* gevormd zouden zijn.

Rode deeltjes. De vraag is of de natuurlijke vorm van de rots is versterkt door de menselijke hand. In de steen vindt men een klein aantal microscopisch-kleine rode deeltjes. Bednarik stelt dat dit de resten zijn van pigment dat de figurine ooit bedekt heeft; anderen zijn hier niet zeker van. Zij zien een verband tussen een lokale begraafplaats in de omgeving waarvan de aarde op de figurine geraakt zou zijn. Belangrijk is te weten dat zij in de buurt van een begraafplaats gevonden is. Onbekend is of deze rode deeltjes rode oker zijn. De kleur rood wordt sinds mensenheugenis gebruikt om de dode (ziel) opnieuw tot leven te wekken, tot wedergeboorte.

De oudste figurine? Wanneer de Tan-Tan-Venus voor de Homo erectus of de Homo heidelbergensis van betekenis is geweest – onafhankelijk van het feit of zij vorm en kleur aanpasten – dan is zij het oudste menselijke voorwerp/de oudste figurine in de wereld dat voor de vroege mens van belang was.⁶

De Venus van Birket-Ram ook wel Berekhat-Ram, Israël. Archeologen spreken van een 'figurine'. Zij is 3.5 cm lang (1.4 inch) en ook zwaar verweerd. Zij zou stammen uit de periode 300.000-200.000 BC. Othmar Keel en Silvia Schroer dateren haar rond 230.000 BC.⁷

Zij wordt in 1981 op de Golanhoogte in Israël gevonden door de archeologe Naama Goren-Inbar.⁸ Ze komt uit een opgraving die meer dan 6.800 bewerkte voorwerpen oplevert. Zij is gemaakt van vulkanische tufsteen; zij is de enige van alle 6.799 voorwerpen die van dit vulkanische materiaal gemaakt is. Er zijn diepe groeven op de voorkant en aan de zijkant bij armen en hals.

Vele honderdduizenden jaren ligt zij diep begraven aan de rand van een uitgedoofde vulkaankrater, tegenwoordig gevuld door een meer. Zij staat bloot aan onderaardse vochtigheid en dit alles heeft haar sterk doen verweren. Toch heeft zij haar driedimensionale menselijke uiterlijk behouden.

De archeoloog Alexander Marshack legt haar in 1997 onder de microscoop en ontdekt dat de oppervlaktes tot stand zijn gekomen door het wrijven of afschilferen met behulp van bepaalde werktuigen.⁹ Francesco d'Errico and April Nowell onderzoeken de figurine in 2000 opnieuw. Daarbij gebruiken zij bij de microscopische analyse nieuwe technieken. Zij vergelijken de oppervlakte van de steen en de groeven met andere vulkanische stenen in de buurt. Zij zijn het eens met Marshack. D'Errico en Nowell zijn er mét Marshack van overtuigd dat de groeven door handwerktuigen aangebracht zijn; de steen is met opzet bewerkt om een menselijke vorm te krijgen.¹⁰ Dit heuglijke feit wordt ook bij de Zwitserse theologen Othmar Keel en Silvia Schroer vermeld, die de Venus van Birket Ram opnemen in hun boek over vrouwelijke kunst in het Nabije Oosten.¹¹ Niet duidelijk is welke mensengroep dit gedaan heeft; in deze tijd begint de Homo Sapiens op te komen.

Tot slot. Belangrijk is vast te stellen dat beide figurines vrouwelijk zijn en oeroud. Het is belangrijk in hun abstracte en verweerde vorm het vrouwelijke te herkennen. Mogelijk dat de Tan-Tan-Venus nog sporen draagt van rode oker en bij een grafveld is gevonden.

Annine van der Meer, februari 2019.
©anninevandermeer

¹ Van der Meer, *The Language of MA the primal mother, The evolution of the female image in 40,000 years of global Venus Art*, Den Haag, 2013, **58**; *Venus is geen Vamp*, Den Haag, 2008, 67. Afk. zijn LOMA en VIGV.

² LOMA **58, 141** [I.6.2]; VIGV, 111.

³ Annine van der Meer, *The Language of MA the primal mother. The evolution of the female image in 40,000 years of Venus Art*, Den Haag/The Hague, 2013, 58.

⁴ Robert G. Bednarik, 'A figurine from the African Acheulian', *Current Anthropology* nr. 44, 2003, 405-413; Bruno David, *Cave Art*, Thames & Hudson, London, 2017, 97 n. 18.

⁵ Bruno David, *Cave Art*, 97 n. 19.

⁶ Bruno David, *Cave Art*, 97.

⁷ Van der Meer, *The Language of MA the primal mother, The evolution of the female image in 40,000 years of global Venus Art*, 141 [I.6.2].

⁸ N. Goren-Inbar, 'A figurine from the Acheulian site of Berekhat Ram', *Mitefukat Haeven: Journal of the Israel Prehistoric Society* 19, 1986, 7-12; Bruno David, *Cave Art*, 97 n. 20.

⁹ Van der Meer, *Van Venus tot Madonna, een verborgen geschiedenis*, Den Haag, 2006, 105 over het bijzondere werk van A. Marshack die ontdekt dat er een bepaald bot met 24 verschillend werktuigen bewerkt was; Bruno David, *Cave Art*, 98 n. 21.

¹⁰ Bruno David, *Cave Art*, 98 n. 22.

¹¹ Van der Meer, *The Language of MA the primal mother. The evolution of the female image in 40,000 years of Venus Art*, 141 [I.6.2].